

Pleitnota dr. J A J Koning inzake klacht bij de RCC tegen reclame Shell

Ik maak bezwaar tegen de radioreclame die onder meer is uitgezonden op 21 november 2021 om 7:00 en 7:30 uur, waarin Shell zich met nadruk “*aanjager van de energietransitie*” noemt. De slogan (aan het eind van de reclame: “Shell. Anjager van de energietransitie!”) is strijdig met Reclame Code 8.2 f en Code-bijlage 1-11. Shell gebruikt deze term nadat het bedrijf decennia lang (eigen) informatie over de noodzaak van energietransitie heeft verzwegen of gebagatelliseerd, en slechts enkele maanden nadat het bedrijf door de rechter gedwongen moest worden eindelijk echt werk te maken van die energietransitie. Dit vonnis stelt expliciet dat Shell juist géén anjager is maar die rol aan anderen laat¹. Ook Shell zelf zegt expliciet dat zij het tempo van haar transitie naar een *net zero* bedrijf bepaalt “in step with society’s progress”. In de woorden van CEO Van Beurden: “We will change over time. ... But that pace of change will be linked to the pace of change in society”². En recent: “Uiteindelijk is onze vooruitgang afhankelijk van het tempo van de samenleving in de energietransitie”³. Een bedrijf dat die voorloprol aan de maatschappij laat, is per definitie geen anjager⁴. Shell zegt op haar website en in een gezamenlijk stuk met andere groot-industrieën⁵ ook dat haar stappen in de transitie afhankelijk zijn van politieke en financiële stappen van de overheid. De titel “anjager” is hier niet mee te verenigen.

Shell stelt dat de maatschappij zou stilvallen als zij geen benzine en diesel meer verkoopt en dat zij daarom daarmee doorgaat⁶. Inderdaad is winnen, verwerken en verkopen van fossiele producten qua omvang de gigantische *core business* van Shell, en volgens de plannen van het bedrijf zal dat vooralsnog zo blijven. In de recente woorden van Van Beurden: “...de keuze maken om te opereren op plekken waar Shell kan concurreren en waar we nog steeds de olie en het gas kunnen leveren die mensen nodig hebben”. Shell is wereldwijd verantwoordelijk voor negen keer de CO₂-uitstoot van heel Nederland⁷ en zal die uitstoot door haar plannen tot 2030 nog met 4% laten groeien^{8 9}.

De reclame-uiting is, gezien medium, tijdstip en bewoording, een poging burgers een onjuist beeld te geven van een bedrijf dat de energietransitie gehinderd heeft, en dat *de facto* nog steeds doet. Ik maak bezwaar tegen deze manipulatie.

Een multinational die decennia lang willens en wetens de energietransitie heeft tegengehouden kan zich geen anjager noemen

Shell somt een groot aantal initiatieven op waaruit haar harde werken aan de energietransitie zou moeten blijken¹⁰. Maar het gaat daarbij om projecten van zeer recente datum en vooral om nog voorgenomen projecten. De noodzaak tot een energietransitie was Shell echter al in de jaren 80 van de vorige eeuw bekend, zoals blijkt uit eigen rapporten van de firma¹¹ en uit de grote internationale conferentie (1989) van regeringen en bedrijfsleven in Noordwijk over dit onderwerp¹². Sindsdien heeft Shell jarenlang initiatieven afgehouden die vanuit de maatschappij, de milieu-organisaties en een deel van de eigen aandeelhouders gericht waren op energietransitie, en de noodzaak van de transitie ontkend of gerelativeerd¹³. Shell beperkte zich hoofdzakelijk tot het continueren en waar mogelijk uitbreiden van de fossiele activiteiten. Zelfs nog nadat in 2021 de International Energy Agency de noodzaak aangaf nu te stoppen met speuren naar nieuwe fossiele winningsmogelijkheden¹⁴ stelde Shell van alles in het werk om er toch mee door te gaan, getuige onder meer de zeer recente rechtszaken rond exploratie in Zuid-Afrika¹⁵. Een firma die 35 jaar de tijd, de *know how* en het kapitaal heeft gehad om te werken aan de transitie waarvan die firma zelf al in de jaren 80 de noodzaak kende, een firma die de wanhopige druk van milieu-organisaties, burgers en aandeelhouders om aan die transitie te werken decennia lang negeerde, die nu door rechtszaken gedwongen wordt de CO₂-uitstoot die de firma veroorzaakt af te bouwen – die firma noemt zich “anjager van de energietransitie”? Terwijl ze tegelijk nog tegen de uitspraak en de

consequenties daarvan in beroep meent te moeten gaan? Ze heeft de echte aanjagers decennialang laten barsten en geweigerd haar verantwoordelijkheid te nemen. Wat Shell willens en wetens aangejaagd heeft is de destructie van het klimaat, kiezend voor kapitaalwinst boven leven en welzijn van alle aardebewoners.

Aanjager van de energietransitie is de milieubeweging, decennialang genegeerd (of erger) door Shell. Nu komt Shell, aangejaagd door de rechtszaak, activistische aandeelhouders en Europese en nationale besluitvorming, uit de tegenstribbelende achterhoede, en heeft veel goed te maken. Daarbij past geen triomfantisme zoals in de reclame, maar bescheidenheid. De zin “Wij veranderen. Verandert u mee?” is voor veel mensen en organisaties een verbijsterende belediging. Ik wijs transitieplannen van Shell niet af. Verwezenlijk ze snel en bouw uw fossiele activiteiten af. Zet tanden bij! Dan mag u zeggen dat u *werken gaat* aan de transitie. Maar schaam u voor het gebruik van het begrip aanjager. Omarm het vonnis dat door de echte aanjagers is afgedwongen.

Gezien het gekozen medium is de reclame-uiting een poging tot manipulatie. Als burgers moeten wij het idee krijgen dat Shell een “groene” onderneming is die zich enorm inzet voor het klimaat. Zodat wij vergeten dat Shell bewust heeft gewerkt aan het vergroten van de klimaatcrisis en dat nog steeds doet, en dat het bedrijf in een door de echte aanjagers aangespannen rechtszaak veroordeeld is vanwege tegenwerken van die transitie. En zodat we met een gerust hart onze auto’s weer met Shell-benzine volgooien. Of afnemer worden van Shells binnenkort te leveren “CO₂-gecompenseerd gas” - wat dat ook moge zijn.

Samengevat: Waar (1) de rechter zegt dat het beleid van Shell niet concreet is, vele voorbehouden kent en uitgaat van het *volgen* van de maatschappelijke ontwikkelingen in plaats van een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor CO₂-reductie; waar (2) Shell samen met andere grootbedrijven zegt dat transitiebeleid afhankelijk is van stappen en subsidie van de politiek, waar (3) 90% van Shell gericht is op fossiel-activiteiten en de CEO zegt dat men dit vooralsnog blijft doen, waar (4) de transitieprojecten grotendeels toekomstmuziek zijn, kan Shell niet zeggen dat het een aanjager is.

- ¹ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBDHA:2021:5337> . De uitspraak stelt dat het beleid niet concreet is, veel voorbehoud kent en uitgaat van het volgen van de maatschappelijke ontwikkelingen.
- ² <https://www.shell.com/media/speeches-and-articles/2018/moving-with-the-times.html>
- ³ <https://www.shell.nl/media/venster/jaar-van-verandering.html> , 20 januari 2022
- ⁴ <https://www.shell.com/energy-and-innovation/the-energy-future/our-climate-target.html>
- ⁵ Zie het stuk “2030 is volgend jaar!”
- ⁶ brief Shell aan de RCC, 22-12-2021 par. 1.1 en 1.3
- ⁷ <https://milieudefensie.nl/actueel/de-nederlandse-staat-moet-meer-doen-om-klimaatverandering-te-voorkomen-en-wat-ons-betreft-is-shell-de-volgende>
- ⁸ <https://www.follow-this.org/shell-will-increase-emissions-by-4-percent-by-2030-new-gci-research-shows/>
- ⁹ Zoals elke burger maak ik geen onderscheid tussen Shell in Nederland en de oude RDS.
- ¹⁰ in het door Shell in het kader van de huidige procedure aan de RCC geleverde stuk “Commitment Shell to NL”. Een van de plannen behelst grootschalige opslag van CO₂, de zg. CCS. Die CO₂ komt vrij bij het verbranden van fossiele brandstof, en als zodanig is CCS geen onderdeel van energietransitie.
- ¹¹ zie o.m. <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/shell-weet-al-decennia-van-klimaatverandering-gaat-de-rechter-de-olierous-dwingen-te-verduurzamen~b61ee073/>
- ¹² uitgave WUR: Politiek van de aandacht voor milieubeleid, door GE Breeman/A. Timmermans, 2008
- ¹³ zie o.m. <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/hoe-frits-bottcher-met-steun-van-tientallen-bedrijven-de-basis-legde-voor-de-klimaatsepsis-in-nederland~b1accbaf/>
- ¹⁴ <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2021>
- ¹⁵ <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/zuid-afrikaanse-rechter-geeft-shell-vrijbrief-om-naar-olie-te-zoeken-in-walvisgebied~bbbd8f2b/>